

Universiteit
Leiden

Het verband tussen kinderarbeid en probleemgedrag bij kinderen in India en de rol van scholing en sociale contacten.

Faculteit der Sociale Wetenschappen
Pedagogische Wetenschappen, afdeling Orthopedagogiek

Amber de Graaf
S1257749
Begeleider: dhr. Dr. M. van Geel
07-08-2015

Inhoudsopgave

Samenvatting	2
Inleiding.....	3
Kinderarbeid en Probleemgedrag	3
Werk en Tijdsbesteding	4
Scholing en Probleemgedrag	5
Sociale Contacten en Probleemgedrag	6
Huidig Onderzoek.....	7
Methode.....	8
Participanten	8
Instrumenten	8
Probleemgedrag	8
Werken, School en Sociale contacten.....	9
Procedure	9
Resultaten.....	10
Algemene analyse.....	10
Correlatie	11
Regressie analyses	11
Discussie	13
Beperkingen.....	15
Implicaties.....	16
Referenties.....	17

Samenvatting

In dit onderzoek is er gekeken naar het verband tussen kinderarbeid en probleemgedrag bij schoolkinderen uit Pune, India. Daarbij werd er gekeken of er sprake is van een mediërend effect van scholing en sociale contacten op het verband tussen kinderarbeid en probleemgedrag. In totaal hebben er 293 kinderen tussen de 10 en 14 jaar ($M = 12.38$, $SD = 1.17$) meegedaan aan het onderzoek. Onder hen waren er 161 jongens (55%) en 123 meisjes (42%), van de overige negen kinderen is het geslacht niet bekend. Al deze kinderen zijn geïnterviewd over hun tijdsbesteding van twee weekdays en één weekenddag. Daarnaast hebben de kinderen de SDQ ingevuld. Uit de resultaten van dit onderzoek blijkt dat er geen sprake is van een significant verband tussen kinderarbeid en probleemgedrag. Daarmee is er ook geen mediërend effect gevonden van scholing en sociale contacten. Er is wel een significant verband gevonden tussen probleemgedrag en scholing en tussen probleemgedrag en sociale contacten. Er zijn verschillende verklaringen te geven voor het niet vinden van een significant verband tussen kinderarbeid en probleemgedrag, waaronder het meetinstrument, en het werven van participanten op scholen. Hier zou in vervolgonderzoek rekening mee gehouden kunnen worden. Wel wordt in het onderzoek het belang van scholing en sociale contacten duidelijk. Naar school gaan bevordert de mate van sociale contacten bij kinderen, daarnaast verlaagt zowel scholing als sociale contacten de kans op het ontstaan van probleemgedrag.

Inleiding

Kinderarbeid is de meest zichtbare vorm van kindermishandeling in India (Caesar-Leo, 1999). Het aantal kinderarbeiders lag in 2005 op 9 miljoen kinderen, daarmee is India het land met het hoogste aantal kinderarbeiders ter wereld (Lieten, 2011). Het aantal kinderarbeiders is wel gedaald ten opzichte van 1993, toen er 13 miljoen kinderenarbeiders waren, maar het gaat hier om een kleinere daling dan tussen 1983 en 1993 toen er een afname was van 8 miljoen kinderarbeiders (Lieten, 2011). Armoede is de belangrijkste reden voor het hoge aantal kinderarbeiders (Mukherjee & Das, 2008). Met het openstellen van de grenzen voor handel werd het gemakkelijker om goederen te importeren en exporteren. Als gevolg hiervan maakte India een grote economische groei door. Desondanks is er een hoge mate van inkomensongelijkheid in de samenleving, de economische groei is door corruptie alleen gunstig geweest voor de hogere klasse (Lieten, 2011). Binnen de lagere klasse heerst er armoede, met als gevolg dat hier veel kinderarbeid voor komt. De gezinnen hebben weinig te besteden en zijn afhankelijk van het inkomen dat hun kinderen binnen brengen (Mukherjee & Das, 2008). Kinderen die veel tijd besteden aan arbeid brengen over het algemeen minder tijd door op school en hebben minder vrije tijd om af te spreken met vrienden (Larson & Verma, 1999). Het gebrek aan scholing en sociale contacten kan een negatieve invloed hebben op de ontwikkeling van het kind.

Uit onderzoek blijkt dat kinderen neurobiologische beperkingen hebben als gevolg van het werk, zoals een lagere reactietijd, een slechter geheugen en concentratie problemen (Turner-Moss, 2013). Daarnaast is vastgesteld dat onderwijs de belangrijkste factor is voor de ontwikkeling van het kind. Een gebrek aan goede scholing kan ervoor zorgen dat kinderen meer probleemgedrag vertonen (Omokhodion, 2015). Het is belangrijk dat er onderzoek wordt gedaan naar de gevolgen van kinderarbeid om de gevolgen voor de ontwikkeling beter in kaart te brengen en hierop in te kunnen spelen (Turner-Moss, 2013). In dit onderzoek wordt er gekeken naar het verband tussen kinderarbeid en probleemgedrag, daarbij wordt er gekeken of er eventueel een mediërend effect is van scholing en sociale contacten.

Kinderarbeid en Probleemgedrag

Bij kinderarbeid gaat het om een vorm van werk die schadelijke gevolgen heeft voor de groei en ontwikkeling van het kind. Daaronder valt ook werk dat voor het gezin gedaan wordt en wat ten koste gaat van de scholing en de psychische en fysieke gezondheid van het kind (Caesar-Leo, 1999). De officiële cijfers van kinderarbeid zijn niet bekend, dit aantal wordt door de International Labour Organisation geschat op 215 miljoen kinderen. Daarbij

gaat het in 115 miljoen gevallen om ernstige vormen van kindermishandeling, waarbij de werkomstandigheden schadelijk kunnen zijn voor de gezondheid en ontwikkeling van de kinderen (Turner-Moss, 2013).

Vroeg beginnen met werken kan voor adolescenten zowel positieve als negatieve gevolgen hebben (Mihalic & Elliott, 1997). In sommige landen wordt werken onder adolescenten dan ook door de overheid gestimuleerd. Ze zien armoede als grootste oorzaak voor het ontstaan van probleemgedrag en vroeg beginnen met werken zou deze gevolgen kunnen voorkomen. Zo leren adolescenten door te werken verschillende vaardigheden en verbeterd de discipline en het zelfvertrouwen. Dit vergroot de kans dat ze later een baan krijgen (Mihalic & Elliott, 1997). Er is echter gebleken dat deze positieve effecten van werk alleen gelden voor adolescenten die minder dan 20 uur per week werken (Mihalic & Elliott, 1997). Daarnaast blijkt uit een ander onderzoek dat emotionele-, psychische- en gedragsproblemen bij werkende kinderen een grootschalig probleem vormen in ontwikkelingslanden (Al-Gamal, Hamdan-Mansour, Matrouk, & Nawaiseh, 2013). De reden dat deze problemen vooral in ontwikkelingslanden een groot probleem vormen is dat armoede als belangrijkste reden geldt om kinderen te laten werken en er in ontwikkelingslanden veel armoede heerst (Mohammed, Ewis, & Mahfouz, 2014). Zoals eerder genoemd zorgt veel werken bij kinderen voor gedragsproblemen en psychische problemen. Zo bleek uit een onderzoek naar kinderarbeid in Egypte dat er binnen de groep werkende kinderen 6.7% rookte of drugs gebruikten. In tegenstelling tot de groep niet werkende kinderen, waar dit percentage op nul lag (Mohammed et al., 2014). Omdat er in India veel kinderarbeid voor komt (Lieten, 2011), en omdat kinderarbeid grote gevolgen kan hebben voor de ontwikkeling van het kind (Mohammed et al., 2014) wordt er in dit onderzoek gekeken naar de relatie tussen kinderarbeid en probleemgedrag.

Werk en Tijdsbesteding

Kinderen in India werken vaak mee in het huishouden. De kinderen doen meestal de minder inspannende taken, zoals het halen van water, het verzorgen van de dieren en het oppassen op jongere broertjes en zusjes. De rest van de familie heeft daardoor tijd om de meer inspannende taken te verrichten (Larson & Verma, 1999). Op het moment dat kinderen naar school gaan wordt het aantal huishoudelijke taken vaak verminderd. Dit is echter niet het geval als de ouders weinig te besteden hebben en daardoor afhankelijk zijn van de hulp van de kinderen (Webbink, Smits, & de Jong, 2013). Ook worden kinderen uit armere gezinnen vaker ingezet in betaalde arbeid. Op die manier heeft het gezin meer te besteden en ze zijn

vaak afhankelijk van dit inkomen. Er wordt dan meestal voor gekozen om de kinderen niet naar school te laten gaan om dit inkomen niet te verliezen. Vaak is er ook geen geld om de kinderen naar school te laten gaan (Mukherjee & Das, 2008). Het niet of nauwelijks naar school gaan heeft niet alleen tot gevolg dat kinderen bepaalde vaardigheden niet leren maar ook dat kinderen minder sociale contacten opdoen. Op school komen kinderen het meest in contact met leeftijdsgenootjes, als ze deze tijd missen doordat ze aan het werk zijn gaat dit ten koste van de sociale contacten (Larson & Verma, 1999). Doordat de kinderen zoveel tijd kwijt zijn aan werken hebben ze weinig tijd over om af te spreken met leeftijdsgenootjes. Ook op het werk zelf is het meeste contact met volwassenen. Werk gaat dus ten koste van de vrije tijd en scholing en daarmee met de sociale contacten (Larson & Verma, 1999).

Scholing en Probleemgedrag

Een factor die sterk samenhangt met kinderarbeid is scholing (Larson & Verma, 1999). Voor veel gezinnen in India is het noodzakelijk dat de kinderen werken om op die manier voor een inkomen te zorgen. Daarnaast werken de kinderen ook vaak mee in het huishouden (Larson & Verma, 1999). Kinderen die veel werken gaan vaak niet naar school, zo bleek uit een onderzoek naar kinderarbeid in Egypte dat er in de arme gebieden meer kinderen uit de niet werkende groep naar school gingen dan uit de werkende groep (Mohammed et al., 2014). Vaak is dit omdat de kinderen veel tijd kwijt zijn aan het werken waardoor er weinig tijd over is om naar school te gaan (Larson & Verma, 1999). Daarnaast is er in de lagere klasse vaak geen goede scholing beschikbaar voor de kinderen. De lage kwaliteit van de scholen kan voor ouders een extra motivatie zijn om hun kinderen te laten werken, hier hebben de kinderen volgens hen dan meer profijt van dan het volgen van slecht onderwijs (Laborda Castillo, Sotelsek Salem, & Sarr, 2014). De lage kwaliteit van het onderwijs kan ook voor de kinderen zelf demotiverend werken waardoor ze er vrijwillig voor kiezen om te gaan werken (Mukherjee & Das, 2008).

Zoals eerder vermeld kan werk ook positieve effecten hebben, dit geldt ook voor scholing. Uit onderzoek is gebleken dat de betrokkenheid bij schoolse activiteiten toeneemt bij adolescenten die meer dan 20 uur per week werken (Mihalic & Elliott, 1997). Er is echter naar voren gekomen dat er meer negatieve effecten zijn van werken dan positieve effecten met betrekking tot school. Adolescenten die werken besteden minder tijd aan school en ook de gedrevenheid om goede cijfers te halen en zich in te zetten voor school verminderd op het moment dat adolescenten gaan werken (Mihalic & Elliott, 1997). Naast deze negatieve effecten kan scholing ook dienen als een beschermende factor tegen de negatieve effecten van

kinderarbeid (Omokhodion, 2015). Volgens een onderzoek naar kinderarbeid in Nigeria worden bij kinderen die naast het werken ook naar school gaan de negatieve effecten van het werken deels tegen gegaan (Omokhodion, 2015). Daarnaast is er uit dit onderzoek gebleken dat hoe meer kinderen gaan werken hoe minder tijd ze op school doorbrengen, dit terwijl school een belangrijke rol speelt in het ontwikkelen van een positief zelfbeeld en zelfvertrouwen (Omokhodion, 2015). Bij kinderen die probleemgedrag vertonen ziet men vaak dat de kinderen moeite hebben met het inhiberen van gedrag en het reguleren van emoties (Cramer, 2015). Daarnaast is het voor de kinderen moeilijk om zich te houden aan de geldende sociale en morele normen waardoor ze anderen met hun handelen schaden (Helmond, Overbeek, Brugman, & Gibbs, 2014). Door naar school te gaan leren kinderen veel vaardigheden die de sociale, emotionele en gedragsontwikkeling stimuleren, een gebrek aan scholing kan de ontwikkeling tegen gaan (Omokhodion, 2015). Daarnaast zorgt goede scholing ervoor dat kinderen meer kans hebben om later een goede baan te krijgen (Laborda Castillo et al., 2014). Doordat er in gezinnen waarbinnen veel armoede heerst vaak gekozen wordt om de kinderen niet naar school te laten gaan zullen deze kinderen later minder kans hebben op het krijgen van een goed betaalde baan. Ook in hun eigen gezin zal er waarschijnlijk armoede heersen, waardoor ook zij weer afhankelijk zijn van het inkomen van hun kinderen. Op deze manier werken de negatieve effecten van kinderarbeid door op de volgende generatie (Laborda Castillo et al., 2014). Scholing is een belangrijke factor omtrent kinderarbeid en probleemgedrag en wordt daarom meegenomen in dit onderzoek.

Sociale Contacten en Probleemgedrag

Voor kinderen zijn sociale contacten belangrijk voor de ontwikkeling. In de sociale context, bijvoorbeeld op school, leren kinderen namelijk pro sociaal gedrag (Dufur, Hoffmann, Braudt, Parcel, & Spence, 2015). Kinderen die veel tijd besteden aan betaald werk en huishoudelijke taken hebben weinig vrije tijd. Het gevolg hiervan is dat deze kinderen nauwelijks spelen of andere activiteiten doen, waardoor ze niet veel in contact komen met leeftijdsgenootjes (Mukherjee & Das, 2008). Ook tijdens het betaalde werk is het contact met leeftijdsgenoten beperkt, de kinderen staan onder toezicht van volwassenen en met hen is dan ook het meeste sociale contact. Dit geldt ook voor de huishoudelijke taken waarbij de kinderen onder controle staan van familieleden (Larson & Verma, 1999). Uit onderzoek van Mihalic en Elliott (1997) is gebleken dat de tijd die adolescenten besteden aan werken ten koste gaat van de tijd die ze doorbrengen met familie. De tijd die doorgebracht wordt met vrienden wordt niet per se minder, maar de relatie met vrienden wordt volgens het onderzoek

minder hecht (Hackman, Danvers, & Hruschka, 2015). Dit terwijl gebleken is dat het hebben van goede sociale relaties van belang is voor de ontwikkeling en de in stand houding van sociale en emotionele competenties (Ehrlich, Hoyt, Sumner, McDade, & Amdam, 2015). Daarnaast is uit onderzoek gebleken dat tijd doorbrengen met vrienden naast een positief effect op de ontwikkeling van sociale vaardigheden ook een positieve werking heeft op de ontwikkeling van vaardigheden voor zelfregulatie en het omgaan met stress (Larson & Verma, 1999). Bij kinderen die veel werken en daardoor weinig sociale contacten hebben zijn deze vaardigheden onvoldoende ontwikkeld (Al-Gamal et al., 2013). Ze hebben daardoor vaak moeite met het omgaan met leeftijdsgenootjes, met zelfregulatie en het omgaan met problemen. In sommige gevallen leidt dit zelfs tot agressie of middelenmisbruik (Al-Gamal et al., 2013). Daarnaast hebben adolescenten die veel werken vaker contact met delinquent jongeren en lopen ze een groter risico op het deelnemen aan delinquent gedrag (Apel, Paternoster, Bushway, & Brame, 2006).

Huidig Onderzoek

In dit onderzoek wordt er gekeken naar het verband tussen kinderarbeid en probleemgedrag. Werken gaat ten koste van de ontwikkeling van de kinderen, dit zorgt onder andere voor emotionele-, psychische- en gedragsproblemen (Al-Gamal et al., 2013). Kinderen met problemen op deze gebieden laten meer probleemgedrag zien doordat ze, onder andere, moeite hebben met het inhiberen van emoties (Cramer, 2015). De hypothese in dit onderzoek is dan ook, dat kinderen die veel werken een hoge mate van probleemgedrag laten zien.

Daarnaast wordt er in dit onderzoek gekeken of er eventueel sprake is van een mediërend effect van scholing. Op school leren kinderen verschillende vaardigheden, waaronder emotieregulatie en stressregulatie (Omokhodion, 2015). Kinderen die veel werken hebben minder tijd te besteden aan school (Mohammed et al., 2014). Dit kan tot gevolg hebben dat de kinderen verschillende vaardigheden die ze normaal op school zouden leren, minder goed ontwikkelen (Omokhodion, 2015). De verminderde ontwikkeling van emotieregulatie en gedragsinhibitie kan probleemgedrag veroorzaken, doordat de kinderen minder goed in staat zijn om met hun emoties en prikkels om te gaan (Cramer, 2015). Daarom wordt er in dit onderzoek gekeken of er sprake is van een effect van scholing op het verband tussen kinderarbeid en probleemgedrag om te zien of scholing het verband tussen werk en probleemgedrag kan verklaren. De hypothese hierbij is dat kinderen die veel werken weinig tijd besteden aan school een hoge mate van probleemgedrag laten zien.

In dit onderzoek wordt ook gekeken of er sprake is van een mediërend effect van

sociale contacten. Kinderen die veel werken hebben minder tijd om te spelen met leeftijdsgenootjes (Mihalic & Elliott, 1997). Ook is de relatie met vrienden minder hecht bij kinderen die veel werken dan bij kinderen die niet werken (Hackman, Danvers, & Hruschka, 2015). Dit gaat ten koste van de onder ander de sociale vaardigheden en emotionele competenties van de kinderen (Ehrlich et al., 2015). Het gebrek in sociale vaardigheden kan ervoor zorgen dat de kinderen meer moeite hebben met het inleven in anderen en het omgaan met stress waardoor ze meer probleemgedrag vertonen (Cramer, 2015; Larson & Verma, 1999). Daarom wordt er in dit onderzoek naast scholing ook gekeken of er sprake is van een effect van sociale contacten op het verband tussen kinderarbeid en probleemgedrag. Daarbij is de hypothese dat kinderen die veel werken weinig sociale contacten hebben en daardoor een hogere mate van probleemgedrag vertonen.

Methode

Participanten

Aan dit onderzoek hebben in totaal 293 participanten deelgenomen. Onder hen waren 161 jongens (55%) en 123 meisjes (42%), van de overige negen kinderen is het geslacht onbekend. Van de 293 participanten hadden er 191 een hoge sociaal economische status (SES) en 102 participanten hadden een laag SES. De participanten vielen in de leeftijdscategorie van 10-14 jaar ($M=12.38$, $SD=1.17$). De kinderen kwamen van vier verschillende scholen en alle participanten waren afkomstig uit Pune, India

Instrumenten

Probleemgedrag. In dit onderzoek is de Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ) gebruikt voor het meten van internaliserend en externaliserend probleemgedrag (Goodman, 1977). Met de SDQ wordt er gekeken naar de mate van psychische/psychosociale problematiek bij kinderen en adolescenten van 3 tot 16 jaar. De SDQ bestaat uit vijf verschillende schalen, namelijk: emotionele symptomen, gedragsproblemen, hyperactiviteit/aandachtstekort, problemen met leeftijdsgenoten en pro-sociaal gedrag. Bij elk van deze schalen worden 5 stellingen gegeven waarbij de participant, in dit geval het kind, aangeeft in hoeverre hij of zij het met deze stelling eens is, daarbij wordt gebruik gemaakt van drie schaalankers: *niet waar*, *een beetje waar*, en *waar*. Voorbeelden van stellingen die gebruikt worden in de SDQ zijn: 'Ik houd rekening met gevoelens van anderen' en 'Ik ben vaak boos of driftig' (Goodman, 1977). De SDQ is een valide en betrouwbaar meetinstrument en is

internationaal te gebruiken (Woerner et al., 2004). In dit onderzoek ligt de cronbach's alpha voor de SDQ op .619, de Cronbach's alpha is groter dan .60 en daarmee voldoende.

Werken, School en Sociale contacten. Voor het meten van de variabelen werken, school en sociale contacten is er gebruik gemaakt van interviews. Tijdens deze interviews werd de kinderen gevraagd naar hen dagbesteding tijdens twee schooldagen en een dag van het weekend. Onder werken zijn alle tijdsbestedingen gerekend die te maken hadden met huishoudelijk werk en onbetaalde en betaalde arbeid.

Onder school is alle tijd gerekend die kinderen per dag, met en zonder supervisie, op school en tuiton aanwezig waren. Er is voor gekozen om tuiton onder schooltijd te rekenen omdat verwacht wordt dat hier het verschil te vinden is tussen kinderen die wel, en kinderen die niet werken. Kinderen die niet werken komen vaker uit rijkere gezinnen, verwacht wordt dat diezelfde kinderen ook vaker naar tuiton gaan dan de kinderen uit armere gezinnen die daar geen geld voor hebben en vaak moeten werken (Larson & Verma, 1999). Bij sociale contacten is er aan de hand van de interviews gekeken hoeveel tijd kinderen aangaven samen met vrienden te hebben doorgebracht.

Bij de meeste schalen is er gebruik gemaakt van de interviews. Verschillende onderzoekers hebben gekeken naar de betrouwbaarheid en validiteit van de interviews, daarbij zijn de resultaten van de interviews vergeleken met observaties of rapportages van vrienden. Daaruit bleek dat de resultaten redelijk betrouwbaar en valide waren (Larson & Verma, 1999). Er is echter ook gebleken dat de activiteiten waar kort tijd aan wordt besteed vaak niet genoemd worden. Daarbij gaat het om kleinere activiteiten die plaats vinden ten tijden van een grotere activiteit. Kinderen geven bijvoorbeeld aan op school te zitten maar vergeten dan te melden dat ze kort hebben gepraat met vrienden of dat ze aan het dagdromen waren (Larson & Verma, 1999).

Procedure

Voor dit onderzoek zijn er verschillende scholen in Pune, India, benaderd middels 'convenience sampling'. Vervolgens werden de ouders van de vier deelnemende scholen met een brief op de hoogte gebracht van het onderzoek en kregen ze de mogelijkheid om hun kind hiervoor af te melden. Deelname aan het onderzoek is anoniem en vrijwillig en de kinderen konden op elk gewenst moment stoppen met het interview, dit is voor de afname van de interviews aan de kinderen uitgelegd. Ieder kind dat deelnam is drie keer per week geïnterviewd en elk interview duurde ongeveer een uur. De interviews werden, afhankelijk van de talen die het kind begreep, afgenomen in het Engels, Hindi of Marathi. Alle kinderen werden voor hun deelname beloond met een sticker. De interviews zijn op band opgenomen

en vervolgens verwerkt is EXCEL bestanden. Daarbij werden de tijdsbestedingen opgedeeld in stukken van vijf of tien minuten er werd er aangegeven welke eventuele tweede activiteit het kind op dat moment had. Daarnaast is er onder andere gekeken naar waar en met wie het kind op dat moment was en of er sprake was van supervisie. Deze EXCEL bestanden zijn vervolgens gecodeerd en verwerkt in een SPSS bestand waarbij de tijdsbestedingen werden onderverdeeld in verschillende categorieën, waaronder: huishoudelijke taken en school. De kinderen die maar bij één van de interviews aanwezig waren zijn uit de analyse gehaald en bij die kinderen die twee keer aanwezig waren is de ontbrekende dag ingevuld als missing. Naast de interviews is er ook aan de kinderen gevraagd om de zelfrapportage van de SDQ in te vullen.

Resultaten

Algemene Analyse

In Tabel 1 is te zien dat de variabele werk scheef verdeeld is naar rechts (84.11) en sterk gepiekt is (615.77), omdat er in dit onderzoek meer dan dertig participanten zijn heeft dit geen effect op de data (Moore, McCabe, & Craig, 2012). Er wordt daarom voor gekozen om niets met deze waarden te doen. Ook is in Tabel 1 te zien dat er veel uitbijters zijn gevonden bij de variabele werk, het gaat om 18 uitbijters. Er is in dit onderzoek voor gekozen om deze uitbijters mee te nemen, er wordt namelijk gekeken naar de effecten van veel werken, de uitbijters geven de kinderen aan die veel uur besteden aan werk en zijn daarom van belang in dit onderzoek. In Tabel 1 is ook te zien dat er bij de variabele probleemgedrag veel missende waarden zijn, namelijk 34.1%, missende waarde kunnen effect hebben op de conclusies die op basis van de data getrokken kunnen worden (Moore, McCabe, & Craig, 2012). Deze missende waardes worden niet meegenomen in de analyses, maar omdat er in dit onderzoek 293 participanten zijn blijft er genoeg data over om de analyses mee uit te voeren.

Tabel 1

Algemene Analyse

Variabelen	<i>M</i>	<i>SD</i>	ZSkewness	ZKurtosis	%Missing	Outliers
Sociale contacten	355.18	155.08	-0.75	-0.13	0.00	0.00
Werk	6.70	22.53	84.11	615.77	0.00	18.00
School	76.00	36.67	1.80	0.34	0.00	0.00
Probleemgedrag	1.83	0.23	1.78	0.41	34.10	0.00

Correlaties

Uit Tabel 2 blijkt dat er tussen de variabele werk en de variabele probleemgedrag geen significant verband gevonden is. Ook tussen werk en de variabelen scholing en sociale contacten is geen significant verband is gevonden. In Tabel 2 is wel te zien dat er tussen de variabele school en sociale contacten sprake is van een positief verband. Dit houdt in dat hoe meer tijd kinderen besteden aan school, hoe meer tijd ze besteden aan sociale contacten. Ook tussen school en probleemgedrag is er een verband gevonden. In dit geval gaat het om een negatief verband, weinig tijd aan school besteden hangt samen met een hoge mate van probleemgedrag. Ook de variabele sociale contacten heeft een negatief verband met probleemgedrag. Weinig tijd besteden aan sociale contacten hangt samen met een hogere mate van probleemgedrag.

Tabel 2

Correlatie

	Werk	School	Sociale contacten
Werk	—		
School	-.027	—	
Sociale contacten	.051	.447**	—
Probleemgedrag	-.057	-.310**	-.221**

** $p < .01$

Regressie Analyses

In Tabel 3 werd er gekeken naar sociale contacten. Allereerst werd er gekeken naar het verband tussen werk en probleemgedrag (1) daaruit bleek dat er geen sprake is van een significant verband tussen werk en probleemgedrag [$R^2 = .001$, $F(1, 291) = .213$, $p < .01$]. Vervolgens is er gekeken naar het verband tussen werk en scholing (2), en ook hier is er geen significant verband gevonden [$R^2 = .003$, $F(1, 191) = .615$, $p < .01$]. Als laatste is er gekeken naar het effect van werken en scholing samen op probleemgedrag (3), omdat er geen sprake is van een significant verband tussen werk en probleemgedrag kwam er uit dit onderzoek geen mediërend effect naar voren van scholing [$R^2 = .103$, $F(2, 190) = .10.901$, $p < .01$].

Tabel 3

Regressie analyse Werk en Probleemgedrag, mediator School.

	<i>B</i>	<i>SE</i>	<i>b*</i>	<i>T</i>	<i>p</i>
1. Werk → Probleemgedrag	-.001	.001	-.057	-.784	.434
2. Werk → School	-.044	.095	-.027	-.461	.645
3. Werk	-.002	.001	-.081	-1.178	.240
→ Probleemgedrag	-.002	.001	-.317	-4.596	.001
School					

In Tabel 4 is er gekeken naar het effect van sociale contacten. Allereerst is er weer gekeken naar het verband tussen werken en probleemgedrag (1). Hieruit is geen significant verband naar voren gekomen tussen werk en probleemgedrag [$R^2 = .001$, $F(1, 291) = .213$, $p < .01$]. Vervolgens is er gekeken naar het verband tussen de variabelen werk en sociale contacten (2). Ook hier is geen significant verband gevonden [$R^2 = .003$, $F(1, 291) = .773$, $p < .01$]. Als laatste is er gekeken naar het effect van werk en sociale contacten samen op probleemgedrag (3). Omdat er geen sprake is van een significant verband tussen werk en probleemgedrag is er net als bij de variabele scholing geen mediërend effect van sociale contacten gevonden [$R^2 = .058$, $F(2, 190) = 5.890$, $p < .01$].

Tabel 4

Regressie analyse Werk en Probleemgedrag, mediator Sociale Contacten.

	<i>B</i>	<i>SE</i>	<i>b*</i>	<i>T</i>	<i>p</i>
1. Werk → Probleemgedrag	-.001	.001	-.057	-.784	.434
2. Werk → Sociale contacten	.354	.403	.051	.879	.380
3. Werk	-.002	.001	-.100	-1.389	.164
→ Probleemgedrag					
Sociale contacten	.001	.001	-.239	-3.337	.001

Discussie

In dit onderzoek is er gekeken of er sprake is van een verband tussen werken en probleemgedrag bij kinderen in India. Uit eerdere onderzoeken is gebleken dat kinderarbeid grote neurobiologische gevolgen heeft voor kinderen (Turner-Moss, 2013). De hypothese in dit onderzoek was dat kinderarbeid een positief verband had met het voor komen van probleemgedrag. In dit onderzoek is dit verband echter niet naar voren gekomen. Een verklaring hiervoor zou kunnen zijn dat het aantal kinderenarbeiders in dit onderzoek te laag is om een verband te vinden tussen kinderarbeid en probleemgedrag. Uit de resultaten is gebleken dat er bij de variabele werk 18 uitbijters zijn, dit zijn de kinderen die veel tijd besteden aan arbeid. Dit is een klein percentage van de totale groep participanten, van 293 kinderen. Het lage aantal kinderen dat veel werkt kan komen doordat de kinderen die maar één dag van de drie aanwezig waren op school, en mee deden aan het onderzoek, niet meegenomen zijn in de resultaten. Dit zouden juist de kinderen kunnen zijn die veel werken en daardoor een hogere mate van probleemgedrag laten zien (Larson & Verma, 1999).

Een andere mogelijke verklaring voor het niet vinden van een verband tussen kinderarbeid en probleemgedrag, is dat het begrip kinderarbeid in dit onderzoek erg breed is. Onder kinderarbeid wordt al het huishoudelijk en betaald werk gerekend dat kinderen doen. Dat betekent dat de tijd die kinderen besteedde aan het helpen met koken en het oppassen op broertjes en zusjes als kinderarbeid is gerekend. De effecten van het helpen in het huishouden zouden ook positieve gevolgen kunnen hebben voor kinderen. Kinderen kunnen bijvoorbeeld verantwoordelijkheid leren door het doen van huishoudelijke taken (White & Brinkerhoff, 1981). Dit positieve effect van huishoudelijke taken zorgt er misschien voor dat het negatieve effect van kinderarbeid niet naar voren komt in dit onderzoek.

Ook kan school zorgen voor een beschermende factor tegen kinderarbeid. Het zelfbeeld en het zelfvertrouwen van de kinderen wordt versterkt door naar school te gaan (Omokhodion, 2015). In de resultaten worden alleen de kinderen opgenomen die minimaal twee van de drie dagen aanwezig waren. Het zou kunnen dat dit de kinderen zijn die veel tijd aanwezig zijn op school en weinig tijd besteden aan werken. De negatieve effecten van de tijd die ze dan eventueel nog besteden aan werken kunnen gecompenseerd worden door de positieve effecten van het veel tijd doorbrengen op school, waardoor er in dit onderzoek geen verband is gevonden tussen kinderarbeid en probleemgedrag.

In dit onderzoek is er geen onderscheid gemaakt tussen jongens en meisjes. Uit onderzoek is gebleken dat meisjes vaker arbeid verrichten in het huis en jongens meer buitenshuis (Larson & Verma, 1999). De effecten van huishoudelijk werk en arbeid buitenshuis verschillen van elkaar. Het zou kunnen dat er wel een verband tussen kinderarbeid en probleemgedrag zou zijn gevonden als er onderscheid zou worden gemaakt tussen jongens en meisjes.

Naast het verband tussen kinderarbeid en probleemgedrag is er in dit onderzoek gekeken of er sprake is van een mediërend effect van scholing. De hypothese was hierbij dat kinderen die veel tijd besteden aan arbeid weinig tijd besteden aan school en daardoor een hogere mate van probleemgedrag laten zien. Omdat er geen sprake was van een verband tussen kinderarbeid en probleemgedrag kan er ook geen sprake zijn van een mediërend effect van scholing. Uit dit onderzoek is wel gebleken dat er een significant verband is tussen scholing en probleemgedrag. Het gaat hierbij om een negatief verband en dit houdt in dat hoe minder tijd kinderen besteden aan school hoe hoger de mate van probleemgedrag wordt. Kinderen leren op school verschillende vaardigheden die sociale en emotionele ontwikkeling stimuleren (Omokhodion, 2015). Een verminderde ontwikkeling van deze vaardigheden kan ervoor zorgen dat de kinderen moeite hebben met het reguleren van hun emoties en het inhiberen van gedrag waardoor ze meer probleemgedrag vertonen (Cramer, 2015).

Naast school is er ook gekeken naar sociale contacten als mediëren effect. De hypothese die hierbij was opgesteld was dat kinderen die veel tijd besteden aan werk minder tijd doorbrengen met leeftijdsgenootjes en daardoor een hogere mate van probleemgedrag vertonen. Net als bij scholing is er geen sprake van een mediërend effect omdat er geen verband is gevonden tussen kinderarbeid en probleemgedrag. Er is wel een negatief verband gevonden tussen sociale contacten en probleemgedrag. Dit houdt in dat kinderen die weinig sociale contacten hebben een hogere mate van probleemgedrag laten zien. Het hebben van goede sociale relaties is van belang voor de ontwikkeling van sociale en emotionele competenties (Ehrlich et al., 2015). Wanneer kinderen weinig sociale relaties hebben met leeftijdsgenootjes en deze relaties minder hecht zijn worden de sociale en emotionele vaardigheden minder goed ontwikkeld (Al-Gamal et al., 2013). Het minder goed ontwikkelen van deze vaardigheden vergroot de kans op het vertonen van probleemgedrag en zelfs delinquent gedrag.

Er is in dit onderzoek ook gebleken dat sociale contacten sterk samen hangen met naar school gaan. Het gaat hierbij om een positief verband. Kinderen die veel naar school gaan

hebben meer sociale contacten dan kinderen die niet of nauwelijks naar school gaan. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat kinderen het meest in contact komen met leeftijdsgenootjes op het moment dat ze samen in de klas zitten en tijdens de pauzes samen spelen.

Beperkingen

Er zijn bij dit onderzoek een aantal beperkingen te noemen. Ten eerste gaat het om een correlationeel onderzoek waardoor er geen uitspraken gedaan kunnen worden over causaliteit. Daarnaast is er bij de variabele probleemgedrag sprake van een missende waarde van 34.1%. Omdat er van deze variabele een groot gedeelte van de data mist, is het moeilijk om de resultaten te generaliseren en het zou kunnen zorgen voor een vertekening van de resultaten. Ook is er voor het meten van probleemgedrag alleen door de kinderen zelf een SDQ ingevuld en niet door de ouders en leerkrachten, uit de door de hen ingevulde SDQ's zouden andere resultaten kunnen komen omdat zij de kinderen op een objectievere manier kunnen beschrijven.

In dit onderzoek is er veel gebruik gemaakt van interviews in dagboekvorm, daarbij bestaat de kans dat mensen tijdens deze interviews sociaal wenselijke antwoorden geven (Paulhus & Reid, 1991). De data die uit de interviews komt is ook sterk afhankelijk van het geheugen van de participanten. Het kan zijn dat mensen bepaalde tijdsbestedingen vergeten te noemen waardoor de data niet erg betrouwbaar is (Larson & Verma, 1999). Ook voor het werven van de andere data is veel zelfrapportage gebruikt en daarbij bestaat net als bij de interview het risico op sociaal wenselijke antwoorden (Arnold & Feldman, 1981).

De data die in dit onderzoek gebruikt is, is afkomstig van de kinderen die minimaal twee van de drie dagen aanwezig waren op school. Doordat de data van de kinderen die maar een dag op school waren niet is meegenomen in het onderzoek is er waarschijnlijk een interessante groep niet bereikt. De kinderen die maar een dag op school waren zouden de kinderen kunnen zijn die veel tijd besteden aan werk en daardoor niet veel naar school kunnen (Larson & Verma, 1999). Deze groep kinderen zou wellicht de groep kunnen zijn die het meeste probleemgedrag vertoont en interessant is voor het onderzoek.

Voor vervolgonderzoek is het belangrijk dat er meer data verzameld wordt van kinderen die niet veel tijd doorbrengen op school. Het is aan te raden om kinderen op een andere manier te benaderen dan via school om zo ook de groep te bereiken die niet naar school toe gaat omdat daar geen geld voor is. Dit zijn vaak de kinderen die veel werken om

extra inkomen voor het gezin binnen te halen. Door meer kinderen te bereiken die veel werken is de kans groter dat er wel een verband gevonden zal worden tussen kinderarbeid en probleemgedrag.

Implicaties

Ondanks dat er in dit onderzoek geen significant verband is gevonden tussen kinderarbeid en probleemgedrag is het wel belangrijk om kinderarbeid aan te pakken. Uit eerdere onderzoeken is namelijk wel gebleken dat kinderarbeid gevolgen heeft voor de ontwikkeling van kinderen (Turner-Moss, 2013). Daarnaast is in dit onderzoek wel het belang van sociale contacten en scholing naar voren gekomen. Kinderen die veel tijd besteden aan school laten een mindere mate van probleemgedrag zien. In India zijn er veel kinderen die vanwege financiële redenen niet naar school toe gaan (Labordo Castillo et al., 2014). Het is daarom een belangrijke taak voor de overheid om naar school gaan te stimuleren. Het stimuleren van scholing zou kunnen door de economische situatie van de gezinnen te verbeteren om ze minder afhankelijk te maken van het inkomen van de kinderen. Ook is het van belang dat de kwaliteit van het onderwijs verbeterd wordt. Op dit moment is de scholing, vooral in de armere gebieden, van slechte kwaliteit. Daardoor worden kinderen ontmoedigd om naar school te gaan. Als de kinderen wel op school aanwezig zijn is er vaak geen leerkracht aanwezig en zijn de klassen overvol waardoor de kinderen niet de vaardigheden leren en kennis opdoen die van belang is voor hun ontwikkeling. Door scholing te stimuleren worden ook de sociale contacten van de kinderen verbeterd. Het hebben van sociale contacten is in dit onderzoek van belang gebleken, kinderen die sociale contacten hebben laten een mindere mate van probleemgedrag zien. Door naar school gaan te stimuleren wordt niet alleen de ontwikkeling van verschillende vaardigheden, waaronder emotieregulatie en stressregulatie, bevorderd maar ook het hebben van sociale contacten en dat verlaagt de kans op het ontstaan van probleemgedrag.

Referenties

- Al-Gamal, E., Hamdan-Mansour, A. M., Matrouk, R., & Nawaiseh, M. A. (2013). The psychosocial impact of child labour in Jordan: A national study. *International Journal of Psychology*, 48(6), 1156-1164.
- Apel, R., Paternoster, R., Bushway, S. D., & Brame, R. (2006). A job isn't just a job: The differential impact of formal versus informal work on adolescent problem behavior. *Crime & Delinquency*, 52(2), 333-369.
- Arnold, H. J., & Feldman, D. C. (1981). Social desirability response bias in self-report choice situations. *Academy of Management Journal*, 24(2), 377-385.
- Caesar-Leo, M. (1999). Child labour: The most visible type of child abuse and neglect in India. *Child Abuse Review*, 8(2), 75-86.
- Cramer, P. (2015). Change in Children's Externalizing and Internalizing Behavior Problems: The Role of Defense Mechanisms. *The Journal of Nervous and Mental Disease*, 203(3), 215-221.
- Dufur, M. J., Hoffmann, J. P., Braudt, D. B., Parcel, T. L., & Spence, K. R. (2015). Examining the Effects of Family and School Social Capital on Delinquent Behavior. *Deviant Behavior*, 36(7), 511-526.
- Ehrlich, K. B., Hoyt, L. T., Sumner, J. A., McDade, T. W., & Adam, E. K. (2015). Quality of Relationships With Parents and Friends in Adolescence Predicts Metabolic Risk in Young Adulthood. *Health Psychology: official journal of the Division of Health Psychology, American Psychological Association*.
- Goodman, R. (1997). The Strengths and Difficulties Questionnaire: a research note. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 38(5), 581-586.

- Hackman, J., Danvers, A., & Hruschka, D. J. (2015). Closeness is enough for friends, but not mates or kin: Mate and kinship premiums in India and US. *Evolution and Human Behavior*, 36(2), 137-145.
- Helmond, P., Overbeek, G., Brugman, D., & Gibbs, J. C. (2014). A Meta-Analysis on Cognitive Distortions and Externalizing Problem Behavior Associations, Moderators, and Treatment Effectiveness. *Criminal Justice and Behavior*, 0093854814552842.
- Laborda Castillo, L., Sotelsek Salem, D., & Sarr, L. R. (2014). The Effect of Poverty, Gender Exclusion, and Child Labor on Out-of-School Rates for Female Children. *Journal of Research in Childhood Education*, 28(2), 162-181.
- Larson, R. W., & Verma, S. (1999). How children and adolescents spend time across the world: work, play, and developmental opportunities. *Psychological Bulletin*, 125(6), 701.
- Lieten, K. (2011). India: een keizer zonder kleren. *Internationale Spectator*, 65(4), 193-195.
- Mihalic, S. W., & Elliott, D. (1997). Short-and long-term consequences of adolescent work. *Youth & Society*, 28(4), 464-498.
- Mohammed, E. S., Ewis, A. A. A., & Mahfouz, E. M. (2014). Child labor in a rural Egyptian community: an epidemiological study. *International Journal of Public Health*, 59(4), 637-644.
- More, D. S., McCabe, G. P., & Craig, B. (2012). *Introduction to the practice of statistics* (7th ed.) New York, NY: W. H. Freeman and Company.
- Mukherjee, D., & Das, S. (2008). Role of parental education in schooling and child labour decision: Urban India in the last decade. *Social Indicators Research*, 89(2), 305-322.
- Omokhodion, F. O. (2015). School attendance and attitude to child labour: a comparison of in-school and out-of-school working children in southwest Nigeria. *Journal of Public Health*, 23(1), 63-67.

- Paulhus, D. L., & Reid, D. B. (1991). Enhancement and denial in socially desirable responding. *Journal of Personality and Social Psychology*, 60(2), 307-317.
- Turner-Moss, E. (2013). Child labour must be on the post-2015 agenda. *The Lancet*, 382(9910), e52-e53.
- Webbink, E., Smits, J., & de Jong, E. (2013). Household and context determinants of child labor in 221 districts of 18 developing countries. *Social indicators research*, 110(2), 819-836.
- White, L. K., & Brinkerhoff, D. B. (1981). Children's work in the family: Its significance and meaning. *Journal of Marriage and the Family*, 789-798.
- Woerner, W., Fleitlich-Bilyk, B., Martinussen, R., Fletcher, J., Cucchiaro, G., Dalgarrondo, P., ... & Tannock, R. (2004). The Strengths and Difficulties Questionnaire overseas: evaluations and applications of the SDQ beyond Europe. *European Child & Adolescent Psychiatry*, 13(2), ii47-ii54.